

NOTES DE RECERCA

Incidència de la percepció visual en la creativitat plàstica. La personalitat creatiu-plàstica. Prospecció a partir de l'anàlisi de perfils

M. Misericòrdia Arnavat i Musté
Anna M. Guàrdia i Puigpinós

Nivell educatiu observat: 1.º B.U.P.

*Realitzat per encàrrec de l'I.C.E. de la Universitat Politècnica
de Catalunya, La primera part fou conclosa el desembre proppassat, 1986.*

INTRODUCCIÓ

El camp de l'educació visual i plàstica és un camp pràcticament inèdit si l'entendem com aquell propi del coneixement, que referit a capacitats naturals de l'home li permet no tan sols informar, comunicar, expressar, sinó també recrear i fins i tot «crear». Atès que és un camp ampli i obert en el qual cal quelcom que permeti acotacions significatives, s'estan duent a terme un seguit d'estudis de caire exploratori/prospectiu a partir dels quals hom espera de poder endegar en un futur, més o menys immediat, altres accions de verificació i contrast.

El plantejament general de l'estudi en curs cal acotar-lo per un costat prop d'observacions dutes a terme tot atenent els processos sensorials que suposa l'apercepció d'una realitat concreta a través dels sentits —centrat en aquest cas, específicament en el de la vista— i d'una altra banda entorn de determinats factors indicadors de creativitat així com de l'anàlisi de trets molt puntuals de la personalitat. En conjunt defineixen el cos teòric del treball, entrelaçant-se: percepció, atenció i memòria visual, amb aprenentatges promoguts des del coneixement i posterior domini dels elements propis del llenguatge plàstic.

El projecte està dividit en dues fases. En la primera hom opera prop de: percepció sensible, atenció voluntària, lleis de l'atenció, activitat representativa; en la segona hom pretén de treballar sobre determinats aspectes de la personalitat tot relacionant-los amb aptituds de caire creatiu.

PRIMERA FASE: INCIDÈNCIA DE LA PERCEPCIÓ VISUAL EN LA CREATIVITAT PLÀSTICA

Aquesta primera fase fou enllestida, com hem dit, el proppassat mes de desembre. L'experiència ha estat duta a terme a cavall de dos cursos acadèmics: 1984-85 i 1985-86, i l'aplicació de tractaments tingué una durada global de vuit mesos —quatre al llarg de cada curs—. La mostra observada és d'un

total de 520 alumnes de diferents centres de Batxillerat —Barcelona/Reus—. Els grups experimentals, amb un total de 140 alumnes, procedeixen de l'Institut «Salvador Vilaseca» de Reus —Seminari de Dibuix.

OBJECTIUS:

- 1) Veure si, dinamitzant l'aprenentatge amb accions escameses a partir d'incisions en la percepció visual, és possible al aconseguir una millora de nivells en la realització d'una obra o missatge plàstic.
- 2) Obtenir realitzacions més creatives acotades segons factors de: fluïdesa ideacional, flexibilitat, originalitat i graus d'elaboració.

TÈCNiques APLICADES: Observació directa —del natural—, observació indirecta, protest-posttest, test HSPQ de Cattell, test de Percepció de Diferències de Thurstone-Yale, anàlisi de continguts, distribució de freqüències i anàlisi de correlacions.

PRIMERS RESULTATS:

I) Sembla que hi ha una relació directa entre percepció sensible visual i graus d'elaboració d'una obra plàstica —elements originals i inèdits/sensibilitat en l'aplicació de tècniques— en alumnes de 14 anys, observada especialment des d'actuacions provocades a través de la matèria Dibuix de 1.º de B.U.P.

II) Els alumnes aparentment més creatius, ateses llurs obres, són també els que aconseguixen puntuacions més altes en el test de Percepció de Diferències de Thurstone-Yale.

III) Els alumnes amb resultats plàstics menys interessants, observats segons: fluïdesa ideacional, flexibilitat expressiva —originalitat estimada a partir del grup—, capacitat general de reelaboració, són alhora els que aconseguixen puntuacions més baixes en el Test de Percepció.

En un altre ordre de coses cal dir que s'intueix quelcom que podria relacionar trets de personalitat i aptituds creatives/plàstiques, la qual cosa és objecte d'una anàlisi de perfils i fonamenta la segona part del treball.

SEGONA FASE: LA PERSONALITAT CREATIVO-PLÀSTICA. PROSPECCIÓ A PARTIR DE L'ANÀLISI DE PERFILS

OBJECTIUS:

- 1) Aconseguir el perfil d'una població d'edat compresa entre 13/14 anys —1.º B.U.P.
- 2) Analitzar els valors extrems que detecten els perfils observats.
- 3) Estudi dels resultats procedents de l'HSPQ tot relacionant-los amb els resultats plàstics obtinguts pels nois que mostren aptituds més creatives.
- 4) Detectar possibles modificacions de perfil especialment en els grups experimentals i de control.
- 5) Estudi comparatiu entre els grups experimentals i la resta de la mostra.
- 6) Veure si es poden significar trets de personalitat correlacionats amb factors vinculats a aptituds creatives i observats a partir de la producció artísticoplàstica.